

INFORMACIJA
o polaznim osnovama za pregovore za kreditni aranžman između Crne Gore i
Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD) za Projekat dekarbonizacije
energetskog sektora Crne Gore

Opis Projekta dekarbonizacije energetskog sektora Crne Gore

Cilj Projekta dekarbonizacije energetskog sektora Crne Gore je unapređenje energetske efikasnosti javnih objekata (objekti Univerziteta Crne Gore i drugi javni objekti) i povećanje operativne efikasnosti elektrodistributivne mreže u Crnoj Gori. Realizacija Projekta je od izuzetnog značaja, kako za obezbjeđenje kontinuiteta sprovođenja aktivnosti u oblasti energetike i životne sredine, tako i za snažniju podršku reformi energetskog sektora i procesu dekarbonizacije, a sve u cilju implementacije preuzetih međunarodnih obaveza i ostvarivanja ciljeva do 2030. godine u dijelu: smanjenja emisija CO₂, većeg korišćenja obnovljivih izvora energije i unapređenja energetske efikasnosti.

Tokom posjete ekspertskega tima Međunarodne banke za obnovu i razvoj (International bank for Reconstruction and Development-IBRD) Crnoj Gori, u periodu 23-27. septembar 2024. godine, konačno su definisani detalji projekta kao što su cilj, dizajn, aranžmani za implementaciji budžet.

Ukupna vrijednost projekta procijenjena je na iznos od 33,8 miliona eura. Finansiranje će biti obezbijedeno iz dva izvora: 31 milion eura iz kreditnih sredstava od strane IBRD-a, a 2,8 miliona eura kao sopstveno učešće države.

Projektom su obuhvaćene 3 komponente, i to:

- Komponenta 1: Unapređenje energetske efikasnosti javnih objekata
- Komponenta 2: Povećanje operativne efikasnosti elektrodistributivne mreže
- Komponenta 3: Tehnička pomoć i podrška implementaciji projekta.

Komponentom 1 projekta je predviđeno unapređenje energetske efikasnosti na 23 objekta (16 objekata Univerziteta Crne Gore, 6 administrativnih objekata i 1 zdravstveni objekat). **Za implementaciju ove komponente, biće zaduženo Ministarstvo energetike.**

Vrijednost Komponente 1 je 10,8 miliona eura, od čega je 8 miliona eura iz kredita, a 2,8 miliona eura je iz budžetskih sredstava. Budžetska sredstva su

planirana iz sredstava koja se dobijaju iz postignutih verifikovanih ušteda u potrošnji energenata u adaptiranim objektima tekućeg projekta sa Svjestkom bankom „Energetska efikasnost u Crnoj Gori“- MEEP 2 i predviđenih ušteda na definisanim objektima na predmetnom Projektu dekarbonizacije energetskog sektora Crne Gore.

Ovaj finansijski revolving mehanizam, tj. korišćenje sredstava iz verifikovanih ušteda za adaptiranje novih javnih objekata, uspostavljen je i sprovodi se od početka realizacije projekta MEEP 2 i isti će se sprovoditi i tokom realizacije „Projekta dekarbonizacije energetskog sektora Crne Gore“.

Komponenta 2 projekta: “Povećanje operativne efikasnosti elektrodistributivne mreže”, sastoji se od:

- Potkomponenta 2.1 - Rekonstrukcija 35 kV rasklopnih postrojenja u trafostanicama 110/35 kV

U okviru projekta je planirana adaptacija sedam (7) 35 kV rasklopnih postrojenja u trafostanicama Pljevlja 1, Nikšić, Tivat, Ulcinj, Budva, Bar i Berane. Predviđena je kompletna zamjena rasklopne opreme, pomoćnog napona, rezervnog napajanja, kao i ugradnja lokalnog SCADA sistema. Ovim dijelom projekta se povećava pouzdanost rada postrojenja, stvaraju preduslovi za priključenje na distributivnu mrežu kako novih potrošača tako i obnovljivih izvora energije.

- Potkomponenta 2.2 – Zamjena transformatora

U okviru projekta je, u 27 TS 110/35 širom Crne Gore, planirana zamjena 36 transformatora prenosnog odnosa 35/10 sa novim transformatorima, koji ispunjavaju najnovije zahtjeve eko dizajna čija primjena počinje od 1. januara 2025. godine. Dodatno je planirano da 6 transformatora 35/10 bude opremljeno sa regulacionom preklopkom za promjenu napona pod opterećenjem, čime se u određenom opsegu postiže automatska regulacija napona, a što predstavlja ozbiljan izazov usljed sve većeg priključenja fotonaponskih sistema na elektrodistributivnu mrežu. Ovim dijelom projekta povećava se energetska efikasnost, smanjuju tehnički gubici, a automatska regulacija napona omogućava veću integraciju OIE.

- Potkomponenta 2.3 – Pilot investicija za poboljšanje „vidljivosti“ niskonaponske mreže

Ovaj dio projekta podrazumijeva ugradnju naprednih mjernih uređaja (brojila) i senzora u niskonaponsku mrežu, kao i specijalizovani softver i aplikacioni programski interfejs (API) za integraciju novih uređaja sa MDM (Meter Data Management) sistemom koji je trenutno u fazi razvoja. Na ovaj način dobijaće se informacije o ključnim električnim parametrima (npr. napon, struja, snaga i energija) potrebnim za bolje planiranje razvoja mreže i sagledavanje mogućnosti priključenja novih fotonaponskih sistema na

krovovima objekata, odnosno priključenje kupaca-proizvođača. Detaljna razrada ove investicije, kao i njena realizacija, osloniće se na tehničku studiju i studiju izvodljivosti koju će uraditi eksterni konsultant, a koja će biti finansirana u okviru ovog projekta. Tehnička rješenja će biti usklađena sa investicijom SCADA/ADMS koju CEDIS planira da sprovede kao poseban projekat koji finansira EBRD.

Za implementaciju komponente 2 biće zadužen Crnogorski elektrodistributivni sistem doo Podgorica- CEDIS.

Predviđena vrijednost cjelokupne Komponente 2 je 21 milion eura i u cjelosti će se finansirati iz kreditnih sredstava.

Principi sprovođenja komponente 2 za koju je zadužen CEDIS biće definisani između IBRD-a i CEDIS-a, posebnim ugovorom o projektu. CEDIS će, kao subjekat za implementaciju projekta, biti odgovoran za aktivnosti svakodnevne implementacije u sklopu svoje komponente.

Komponenta 3 projekta obuhvata tehničku pomoć i podršku u implementaciji cjelokupnog projekta, uključujući podršku za realizaciju Komponente 1 i Komponente 2. Za implementaciju projekta biće zadužene PIU jedinice, odvojeno za svaku od komponenti. PIU jedinica Ministarstva energetike biće odgovorna za implementaciju Komponente 1, dok će PIU jedinica Crnogorskog elektrodistributivnog sistema (CEDIS) biti zadužena za realizaciju Komponente 2.

Vrijednost cjelokupne Komponente 3 je predviđena u visini od 2 miliona eura, i u cjelosti će se finansirati iz kreditnih sredstava.

Početak implementacije Projekta je predviđen za prvi kvartal 2025. godine. Dužina trajanja projekta definisana je na 5 godina, odnosno do 30. aprila 2030. godine.

Kreditni aranžman za Projekat dekarbonizacije energetskog sektora Crne Gore

Zakonom o Budžetu Crne Gore za 2024. godinu ("Sl. list CG", br. 124/2023 i 86/2024) predviđeno je zaključivanje Ugovora o kreditu sa IBRD-om za realizaciju Projekta dekarbonizacije energetskog sektora Crne Gore.

Kao što je već pomenuto, procijenjena vrijednost projekta je 33,8 miliona eura, od čega se 31 milion eura odnosi na kredit sa IBRD-om, a 2,8 miliona eura na sopstveno učešće Države.

U skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, za sprovođenje postupka zaključivanja kreditnog aranžmana zaduženo je Ministarstvo finansija, koje ovom prilikom predlaže Vladi utvrđivanje polaznih osnova za pregovore za predmetni ugovor o kreditu.

Ministarstvo finansija je predložilo IBRD-u indikativne uslove kredita prema kojima bi kredit bio zaključen na period od deset (10) godina, koji uključuje i dvije (2) godine grejs perioda.

Prema opštim uslovima kreditiranja koju propisuje IBRD, u okviru kreditnog aranžmana biće definisana varijabilna kamatna stopa, koja se sastoji od 6-mjesečnog Euribora uvećanog za varijabilnu kamatnu maržu. Varijabilna kamatna marža se fiksira na kvartalnom nivo, a u ovom trenutku iznosi 0,51% (uzevši u obzir prosječnu ročnost kredita do 10 godina, sa grejs periodom od 2 godine).

Osim toga, opšti uslovi ugovora o kreditu sa IBRD-om propisuju obaveznu naknadu za obradu kredita (front-end fee) u iznosu od 0,25% vrijednosti kredita i naknadu na nepovučena sredstva (commitment fee) od 0,25% na iznos nepovučenih sredstva u trenutku obračuna.

Imajući u vidu da će za Komponentu 2 projekta biti zadužen CEDIS, potrebno je naglasiti da će CEDIS biti zadužen i za otplatu dijela kredita koji se odnosi na komponentu 2. Način prosleđivanja kreditnih sredstava, kao i otplata kredita biće definisani posebnim Ugovorom o prenosu kreditnih sredstava CEDIS-u, koji će biti potpisan između Ministarstva finansija, CEDIS-a i Ministarstva energetike. Kreditna sredstva će se CEDIS-u prosleđivati pod istim uslovima pod kojima Država zaključi kreditni aranžman sa IBRD-om, a sam ugovor o prenosu kreditnih sredstava i ostali detalji biće definisani nakon zaključivanja Ugovora o kreditu sa IBRD-om.

IBRD je 07. oktobra 2024. godine uputio Ministarstvu finansija zvanični poziv za pregovore, koji su zakazani za 18. oktobar 2024. godine. Za pregovore bi bio zadužen pregovarački tim u sledećem sastavu:

- Milica Adžić, državna sekretarka u Ministarstvu finansija, šef delegacije za pregovore;
- Andrijana Ulić, generalna direktorica za javni dug u Ministarstvu finansija, član delegacije;

- Luka Prodanović, državni sekretar u Ministarstvu energetike, član delegacije;
- Božidar Pavlović, v.d generalnog direktora Direktorata za energetska efikasnost u Ministarstvu energetike, član delegacije;
- Boris Ostojić, rukovodilac Direkcije za ICT i razvoj, investicije i pristup mreži, Crnogorski elektrodistributivni sistem (CEDIS), član delegacije;
- Katarina Živković, načelnica Direkcije za upravljanje dugom, analizu zaduženosti i odnose sa inostranstvom Ministarstva finansija, član delegacije;
- Bojana Boljević, samostalna savjetnica III u Direkciji za upravljanje dugom, analizu zaduženosti i odnose sa inostranstvom Ministarstva finansija, član delegacije.

Za potrebe sprovođenja pregovora IBRD je dostavio paket dokumentacije koja sadrži Nacrt Dokumenta o ocjeni projekta (PAD), Nacrt Ugovora o zajmu, Nacrt projektnog sporazuma između CEDIS-a i IBRD-a, Plan obaveza za društvena i pitanja životne sredine i Nacrt Pisma o isplati sredstava. Predmetna dokumenta će biti razmotrena i usaglašena tokom procesa pregovora.

Ministarstvo finansija će, prema ustaljenoj praksi, informisati Vladu o rezultatima sprovedenih pregovora.